

David Foster Wallace

David Foster Wallace (1962–2008) je bil avtor romanov, esejev in kratkih zgodb, ki ga je Los Angeles Times označil za “enega najvplivnejših in najbolj inovativnih ameriških pisateljev zadnjih desetletij 20. stoletja”. Študiral je angleščino in filozofijo ter pozneje predaval na različnih ameriških univerzah, nazadnje je kot profesor angleščine in kreativnega pisanja služboval na Pomona Collegeu v Claremontu v Kaliforniji. Pozornost je zbudil že s svojim prvim romanom (*The Broom of the System*, 1987), ki mu je leta 1996 sledilo njegovo najbolj cenjeno delo, roman *Infinite Jest*. Za zbirko kratke proze *Brief Interviews with Hideous Men* (iz katere je tudi *Depresivka*) je prejel Aga Khan Prize for Fiction, ki jo podeljuje The Paris Review. Njegov pripovedni slog je pogosto ironičen, kombinira različne glasove in načine pisanja, uporablja veliko žargona in neologizmov, predvsem pa je zanj (poleg filigranske natančnosti in esejistične intoniranosti) značilna ekstenzivna raba opomb, katerih skupna dolžina v nekaterih zgodbah presega dolžino samega besedila. David Foster Wallace je dvajset let jemal zdravila proti kronični depresiji, zdravili so ga tudi z elektrošoki. Zaradi hudih stranskih učinkov se je leta 2007 skušal odvaditi od glavnega zdravila (fenelzina), vendar mu to ni uspelo. Septembra 2008 se je obesil.

David Foster Wallace

Depresivka

Depresivka je živela v strašni in nenehni čustveni bolečini in dejstvo, da te bolečine ni mogla z nikomer deliti ali je izraziti, je bilo sestavni del bolečine in je prispevalo k njeni osnovni strahotnosti.

Potem ko je obupala nad tem, da bi zmogla opisati čustveno bolečino ali izraziti njeno brezmejnost ljudem okrog sebe, je depresivka namesto tega opisovala okoliščine, pretekle in trenutne, ki so bile tako ali drugače povezane z bolečino, z njeno etiologijo in vzrokom, in upala, da bo sposobna drugim vsaj delno prikazati kontekst bolečine, njeno – recimo tako – obliko in teksturo. Na primer, starša, ki sta se ločila, ko je bila depresivka še otrok, sta jo uporabljala kot lutko v svojih sprevrženih igrinah. Depresivka je kot otrok morala obiskovati ortodonta in vsak izmed staršev je trdil – glede na medicinske pravne dvoumnosti ločitvenega dogovora ne brez razloga –, da bi moral to plačevati drugi. In strupena jeza vsakega od staršev zaradi malenkostnega, sebičnega zavračanja plačila s strani drugega se je zgrinjala nad hčerko, ki je morala spet in spet od vsakega starša poslušati, kako da je drugi neljubeč in sebičen. Oba sta bila dovolj premožna in zasebno je vsak od njiju depresivki povedal, da je, če pride do tega, seveda pripravljen plačati vso ortodontijo, ki jo bo potrebovala, in še kaj zraven, in da v bistvu ne gre ne za denar ne za zobe, ampak za “princip”. In depresivka ni, ko je kot odrasla poskušala kaki zaupni prijateljici razložiti okoliščine prerekanja okrog stroškov za njenega ortodonta in dediščino bolečine, ki jo je to prerekanje zapustilo njej, nikoli pozabila priznati, da se je prav mogoče vsakemu od staršev v resnici zdelo, da gre res samo za to (namreč za “princip”), čeprav žal ne “princip”, ki bi upošteval potrebe njune hčerke ali njene občutke ob sprejemanju čustvenega sporočila, da je drobnjakarsko osvajanje točk nasproti drugemu staršema pomembnejše od njenega maksilofacialnega zdravja in tako, gledano iz določene perspektive, predstavlja neke vrste zanemarjanje ali opustitev starševske

dolžnosti ali celo kar zlorabo, očitno povezano – tu je depresivka skoraj zmerom pristavila, da s to trditvijo soglaša tudi njena psihoterapevtka – z brezdanjim, kroničnim obupom, zaradi katerega trpi v odraslih letih vsak dan in v katerega se počuti brezupno ujeta. To je bil samo en primer. Depresivka se je vmes povprečno štirikrat opravičila vsakokrat, ko je razumevajočim prijateljicam po telefonu pripovedovala o te vrste bolečih in škodljivih okoliščinah v preteklosti, pa tudi med nekakšnim uvodom, v katerem je poskušala opisati, kako boleče in strašljivo je, ko se ne čuti sposobna artikulirati parajoče bolečine kronične depresije, ampak se mora zatekati k obnavljanju primerov, ki verjetno zvenijo, tega ni nikoli pozabila priznati, pusto ali samopomilujoče ali kakor kateri tistih narcisističnih ljudi, obsedenih s svojim “težkim otroštvom” in “težkim življenjem”, ki se opotekajo pod svojimi bremenami in kar naprej brez konca dolgovezno razkladajo o njih prijateljem, ki jim skušajo biti v pomoč in oporo, ter jih dolgočasijo in odvrčajo.

Prijateljic, h katerim se je depresivka obračala po pomoč in se jim skušala odpreti in deliti z njimi vsaj kontekstualno obliko svoje nenehne psihične agonije in občutkov osamljenosti, je bilo približno pol ducata in z njimi je do neke mere kolobarila. Depresivkina terapevtka – ki je imela tako znanstveni doktorat kot diplomu iz medicine in se je sama razglašala za predstavnico terapevtske šole, ki je poudarjala gojenje in redno uporabo družbe vrstnikov na poti vsakega endogeno deprimiranega odraslega proti ozdravitvi – je o teh prijateljicah govorila kot o njeni podporni skupini. Približno šestčlanska družina rotirajočih članic te podporne skupine je vključevala v glavnem nekdanje znanke iz depresivkinih otroških let ali pa dekleta, s katerimi si je v različnih obdobjih šolanja delila stanovanje, pomagljive ženske v razmeroma dobri življenjski formi, ki so zdaj živele v vseh mogočih različnih mestih in ki jih depresivka dostikrat ni videla leta in leta, jih je pa pogosto klicala pozno zvečer, medkrajevno, da bi ji prisluhnile in jo pomirile s samo nekaj dobro izbranimi besedami, ki bi ji pomagale do malo bolj realističnega pogleda na obup tistega dne, da bi se lahko osredotočila in zbrala moč ter se pretolkla skozi čustveno agonijo naslednjega dne, in kadar jim je telefonirala, je depresivka zmeraj začela z opravičilom, če jih bo zamorila ali se jim bo zdela dolgočasna ali samopomilujoča ali zoprna ali jih bo odvrnila od njihovega dejavnega, živahnega, v glavnem nebolečega življenja tam daleč.

Depresivka se je, kadar se je obračala na članice svoje podporne skupine, tudi trudila, da ni nikoli navajala okoliščin, kot je bil na primer neskončen boj med staršema zaradi njenega ortodonta, kot vzroka za svojo nenehno depresijo v odraslem obdobju. “Igra obsojanja” je prelahka, je

govorila; in sploh je imela "igre obsojanja" že čisto dovolj, ko je vsa tista leta poslušala svoja klinčeva starša, njuno neskončno obtoževanje in prelaganje krivde, ki sta si ga izmenjevala čeznjo in skoзнjo in izrabljala njena (se pravi, depresivkina, ko je bila še otrok) čustva in potrebe kot strelivo, kakor da ne bi bila njena upravičena čustva in potrebe nič drugega kot bojišče ali prizorišče spopada, orožje, za katero se je staršema zdelo, da ga lahko uperjata drug v drugega. Depresivka je priznavala, da ima občutek, včasih, še zmeraj, da sta v svojem medsebojnem sovraštvu razvila veliko več zanimanja in strasti in čustvenega angažmaja, kot jih je kateri od njiju pokazal do nje, despresivke, kot otroka.

Depresivkina terapevtka, katere terapevtska šola je zavračala transferni odnos kot terapevtsko sredstvo in se tako namerno izogibala soočenju in napotku v smislu "morate" ter vsakršni normativni, presojevalni, na "avtoriteti" temelječi teoriji v prid bolj vrednostno nevtralnemu bioeksperimentalnemu modelu in kreativni uporabi analogije in pripovedi (ki je vključevala, vendar ne nujno zapovedovala uporabo ročnih lutk, polistirenskih pripomočkov in igrač, igranja vlog, človeških skulptur, zrcaljenja, dramske terapije in v določenih primerih celih rekonstrukcij otroštva z natančnimi scenariji in snemalnimi knjigami), je skušala depresivki pomagati nekoliko olajšati akutno čustveno neugodje in napredovati na (njeni, depresivkini) poti proti uživanju v nekakšnem približku normalnega odraslega življenja z naslednjimi zdravili: s paxilom, zoloftom, prozacom, tofranilom, welbutrinom, elavilom, metrazolom v kombinaciji z unilateralno elektrokonvulzivno terapijo (med dvotedenskim prostovoljnim hospitalnim zdravljenjem na regionalni kliniki za razpoloženske motnje), parnatom z litijevimi solmi in brez njih, nardilom s xanaxom in brez njega. Nobeno ni bistveno olajšalo bolečine in občutkov čustvene osame, zaradi katerih je bila za depresivko vsaka ura budnosti neopisljiv pekel na zemlji, in mnoga izmed zdravil so imela stranske učinke, ki so se depresivki zdeli nevzdržni. Trenutno je depresivka jemala samo neznatne dnevne odmerke prozaca, zaradi simptomov pomanjkanja pozornosti, in ativana, blagega pomirjevala, ki ne povzroča odvisnosti, zaradi napadov panike, zaradi katerih so bile ure na njenem toksično disfunkcionalnem in nerazumevajočem delovnem mestu tak živ pekel. Depresivkina terapevtka je tankočutno, vendar spet in spet ponavljala svoje (se pravi terapevtkino) prepričanje, da je najboljšo zdravilo za njeno (se pravi depresivkino) endogeno depresijo gojenje in redna uporaba podporne skupine, za katero depresivka čuti, da se lahko obrne in nasloni nanjo ter pričakuje njeno brezpogojno sočutje in pomoč. Natančna sestava te podporne skupine in njeno "jedro" – ena ali dve najpomembnejši, najzaupnejši članici – sta s

časom doživela nekaj sprememb in kolobarjenj in terapevtka je depresivko spodbujala, naj na to gleda kot na nekaj povsem normalnega in v redu, saj lahko človek samo s tveganjem in izpostavljanjem ranljivosti, potrebnih za poglobljanje podpornih odnosov, ugotovi, katera prijateljstva zadovoljujejo njegove potrebe in do kakšne mere.

Depresivka je čutila, da svoji terapevtki zaupa, in se je intenzivno trudila biti do nje odprta in poštena, kolikor je najbolj mogla. Terapevtki je priznala, da vedno skuša vsakomur, ki ga ponoči kliče v kak daljni kraj, čim bolj skrbno pojasniti svoje prepričanje, da bi bilo jokavo in bedno za svojo stalno, neopisljivo bolečino v odraslih letih kriviti travmatično ločitev staršev ali njuno cinično zlorabljanje nje (se pravi depresivke), ko je vsak od njiju hipokritsko hlinil, da mu je več do nje kot drugemu. Starša sta navsezadnje – terapevtka je pomagala depresivki to sprevideti – storila največ, kar sta ob čustvenih zmogljivostih, ki sta jih takrat premogla, lahko. In ona je navsezadnje, je zmeraj pristavila depresivka s šibkim smehljajem, le dobila zobni aparat, ki ga je potrebovala. Nekdanje znanke in sostanovalke, ki so sestavljale njeno podporno skupino, so depresivki velikokrat rekle, da si želijo, da bi bila malo manj stroga do sebe, na kar se je depresivka pogosto odzvala tako, da je nehote bruhnila v jok in jim povedala, da še predobro ve, da spada v tisto vrsto ljudi, ki se jih neusmiljeni znanci bojijo, ker kličejo ob neprimernih urah in pleteničijo in pleteničijo o sebi in je dostikrat potrebnih več vedno bolj mučnih poskusov, preden lahko odložijo slušalko. Depresivka je rekla, da se še pregrozno zaveda, v kako neveselo breme je prijateljicam, in je med svojimi medkrajevnimi pogovori zmeraj poudarjeno izrazila hvaležnost, ki jo je čutila ob zavesti, da ima prijateljico, ki jo lahko pokliče in se pogovori z njo in je deležna njene opore in spodbude, pa četudi na kratko, preden razumljivo stopijo v ospredje zahteve prijateljicinega polnega, veselega, dejavnega življenja in jo (se pravi prijateljico) potegnejo od telefona.

Neznosni občutki sramu in nesposobnosti, ki so mučili depresivko, ker je pozno ponoči medkrajevno klicala razumevajoče članice svoje podporne skupine in jih obremenjevala s svojimi nerodnimi poskusi oblikovati vsaj splošen kontekst svoje čustvene agonije, so bili vprašanje, kateremu sta depresivka in njena terapevtka v tem času, kadar sta bili skupaj, posvečali veliko dela. Depresivka je priznala, da je vsaka empatična prijateljica, kateri se je kdaj izpovedovala, nazadnje priznala, da ji je (se pravi prijateljici) strašno žal, vendar nikakor ne more drugače, kot da *nujno* konča pogovor, in se končno otresla nebogljenе depresivke, odložila telefon in se vrnila k svojemu polnemu, živahnemu življenju tam daleč, depresivka pa je skoraj vedno obsedela in poslušala prazno čebelje brenčanje telefonske

centrale ter se počutila še bolj osamljeno in bedno in prezira vredno, kot preden je poklicala. Ti občutki strupenega sramu zaradi iskanja družbe in opore so bili vprašanja, glede katerih je terapevtka depresivko spodbujala, naj se jim poskusi približati in jih raziskati, tako da bi jih lahko podrobno obdelali. Depresivka je terapevtki priznala, da kadar koli (ona, depresivka) medkrajevno pokliče kako članico svoje podporne skupine, skoraj zmeraj zagleda pred sabo prijateljičin obraz, ob telefonu, s kombiniranim izrazom z dolgočasnosti in usmiljenja in odpora in abstraktne krivde, in da si skoraj zmeraj domišlja (se pravi depresivka), da v prijateljčinih vedno daljših premolkih in/ali dolgoveznih ponavljanih spodbudnih klišejev zaznava dolgčas in frustracijo, ki ju ljudje občutijo vedno, kadar se kdo obeša nanje in jih bremeni. Priznala je, da si še predobro predstavlja, kako se zdaj vsaka prijateljica ustraši, kadar pozno ponoči zazvoni telefon, ali kako med pogovorom nestrpno pogleduje na uro ali kako proti drugim, ki so v sobi z njo (se pravi, drugim v sobi s "prijateljico"), pošilja tiha znamenja s kretnjami ali izrazi nemočne ujetosti na obrazu in kako tiste neslišne kretnje in izrazi postajajo vedno zgovornejši in vedno bolj obupani, ker depresivka še kar govori in govori in govori. Najopaznejša navada, morda nezavedna, depresivkine terapevtke je bila, da je med pozornim poslušanjem depresivke staknila konice vseh prstov v naročju in jih tja v en dan prestavljala, tako da sta njeni roki skupaj oblikovali različne sklenjene oblike – npr. kocko, kroglo, piramido, pokončni valj –, potem pa jih je, tako se je zdelo, preučevala ali opazovala. Depresivki ta navada ni bila všeč, čeprav bi sama prva priznala, da predvsem zato, ker to usmerja njeno pozornost k terapevtkinim prstom in nohtom in jo sili, da jih primerja s svojimi.

Depresivka je tako terapevtki kakor svoji podporni skupini povedala, da se še prejasno spominja, kako je nekoč v svojem tretjem internatu gledala sostanovalko, ki se je po telefonu v njuni sobi pogovarjala z nekim neznanim fantom in se ob tem spakovala in krilila, češ kako ji je ta pogovor odveč in jo dolgočasi, nazadnje pa je ta samozavestna, priljubljena in privlačna sostanovalka začela dajati njej (se pravi depresivki) znamenja, kot da nekdo trka na vrata, in je z izrazom obupa nadaljevala s to pantomimo, dokler ni depresivka dojela, da naj odpre vrata sobe in stopi ven in glasno potrka na odprta vrata, da bo imela sostanovalka izgovor, da bo lahko končala pogovor. Kot šolarka ni depresivka nikoli spregovorila o dogodku s telefonskim klicem tistega fanta in lažnivi pantomimi s tisto sostanovalko – sostanovalko, s katero se depresivka sploh ni ujela ali spoprijateljila in do katere je čutila bridko, mučno zamero, zaradi katere je depresivka samo sebe prezirala, po tistem neskončnem drugem semestru

drugega letnika pa ni prav nič poskušala ohraniti stik z njo –, pač pa je (se pravi depresivka) o bolečem spominu na tisti dogodek pripovedovala mnogim prijateljicam iz svoje podporne skupine in jim povedala tudi, da si je mislila, kako neizmerno grozno in bedno bi bilo biti tisti brezimni, neznani fant na drugem koncu telefonske žice, fant, ki je v dobri veri poskusil prevzeti čustveno tveganje in vzpostaviti stik s samozavestno sostanovalko, nezavedajoč se, da je nezaželeno breme, bedno nezavedajoč se tihe pantomime dolgočasje in prezira na drugi strani telefonske linije, in kako se je (se pravi depresivka) bolj kot skoraj česar koli bala tega, da bi se kdaj znašla v položaju osebe, ko bi moral kdo tiho prositi drugo osebo v sobi, naj mu pomaga iznajti izgovor, da bo lahko prekinil telefonski pogovor z njo. Depresivka je zato zmeraj rotila vsako prijateljico, s katero se je pogovarjala po telefonu, naj ji pove prvo *sekundo*, ko ji bo (se pravi prijateljici) pogovor postal dolgočasen ali odveč ali zoprni ali se bo spomnila, da bi morala početi kaj bolj nujnega ali zanimivega, naj bo, prosim, zaboga popolnoma odkrita in iskrena in naj ne vztraja pri telefonu z depresivko niti sekunde dlje, kot bo (se pravi prijateljica) z veseljem pripravljena. Depresivka je seveda čisto dobro vedela, tako je zatrdila terapevtki, kako mizerna bi se lahko komu zdela takšna potreba po potrditvi, kako bi vse preveč zlahka zvenela ne kot odkrito povabilo h končanju pogovora, ampak kot bedna, samopomilujoča, zaničevanja vredna manipulativna prošnja, naj prijateljica *ne* odloži telefona, *nikoli* naj ne odloži telefona. Terapevtka¹ je, kadar koli je depresivka pritrnila njeni skrbi glede tega, kako bo “videti” ali “slišati” kakšna izjava ali dejanje, prizadevno podprla depresivko pri odkrivanju, kako prepričanja o tem, kakšna je “videti” ali “slišati”, delujejo na njeno počutje.

Delovala so ponižujoče; depresivka se je počutila ponižano. Ponižujoče se ji je zdelo, je rekla, pozno ponoči medkrajevno klicati prijateljice iz otroških let, ko so očitno imele pred sabo drugačne opravke in vznemirljivo življenje ter zdrave, spodbudne, intimne, ljubeče partnerske odnose; ponižujoče in bedno se ji je zdelo nenehno opravičevanje, ker koga dolgočasiš, ali občutek, da se moraš ljudem gostobesedno zahvaljevati samo za to, da so tvoji prijatelji. Depresivkina starša sta si nazadnje razdelila stroške za njenega ortodonta; njuna odvetnika sta na koncu najela profesionalnega razsodnika, da je pripravil kompromis. Arbitraža je bila

¹ Najrazličnejše oblike, ki so jih oklepali terapevtkini staknjeni prsti, so depresivko skoraj vedno spominjali na take in drugačne kletke; asociacija, o kateri depresivka terapevtki ni povedala, ker se ji je njen simbolni pomen zdel preveč odkrit in preprost, da bi skupaj izgubljali čas z njim. Terapevtkini nohti so bili dolgi in oblikovani in lepo negovani, depresivkini pa obsesivno pogrizeni tako na kratko in nazobčano, da je izpod njih véasih pokukalo živo meso in zakrvavelo.

potrebna tudi pri pogajanjih o obrokih za deljena plačila depresivkinih internatov in poletnih taborov zdravega življenja in prehranjevanja in lekcij oboe in avtomobilskega in nezgodnega zavarovanja pa tudi kozmetične operacije, potrebne za korekcijo deformacije kosti in hrustanca depresivkinega nosnega pretina, zaradi katerega je imela, kot se ji je zdelo, obupno poudarjen in rilčast boksarski nos in zaradi česar je bil, poleg zunanjega zobnega aparata, ki ga je morala nositi dvaindvajset ur na dan, pogled v ogledala v njenih sobah v internatih več, kot bi kdor koli lahko prenesel. Vendar pa je depresivkin oče tisto leto, ko se je znova poročil – bodisi da je bilo to dejanje brezkompromisne naklonjenosti ali pa *coup de grâce*, namenjen, kot je rekla depresivkina mama, njej, da bi se počutila do konca ponižana in odveč –, v celoti plačal ure jahanja, jahalne hlače in neznan-sko drage škornje, ki jih je depresivka potrebovala, da bi se lahko vpisala v jahalni klub v predzadnjem internatu, med katerega članicami je bilo nekaj deklet, ki so jo, kot se je depresivki zdelo in kot je nekoč v poznih urah neke grozne noči v solzah priznala očetu, edine v tistem internatu vsaj malo sprejele in imele v sebi vsaj čisto malo empatije ali sočutja in ob katerih se depresivka ni počutila tako popolnoma rilčastonosa in zobata in nemogoča in zavržena, da bi se ji zdelo samo stopiti iz sobe in iti na večerjo v jedilnico dejanje dneva, za katero bi bil potreben velikanski osebni pogum.

Profesionalni arbiter, za katerega sta se odvetnika njenih staršev naposled sporazumela, da naj jima pomaga sestaviti kompromise o stroških za zadovoljevanje depresivkinih potreb v njenih otroških letih, je bil visoko cenjen specialist za reševanje sporov z imenom Walter D. (“Walt”) DeLasandro mlajši. Kot otrok ni depresivka Walterja D. (“Walta”) DeLasandra ml. nikoli srečala, niti videla ga ni, so ji pa pokazali njegovo vizitko – s povabilom k neformalnosti v oklepaju vred – in nič kolikokrat v svojem otroštvu je slišala njegovo ime, ki so ga omenjali skupaj z dejstvom, da je za svoje usluge računal vrtoglavih 130 dolarjev na uro plus stroške. Kljub občutkom odpora, ki so prevevali depresivko – ki je zelo dobro vedela, kako zelo podobno “igri obsojanja” bi to lahko zvenelo –, jo je terapevtka odločno podpirala pri tvegani odločitvi, da bo povedala članicam svoje podporne skupine o pomembnem čustvenem preboju, ki ga je (se pravi depresivka) dosegla med “izkustvenim terapevtskim vikendom duhovnih vaj s poudarkom na otroku v človekovi notranjosti”, za katerega se je prijavila in se tej tvegani izkušnji odprla in prepustila na terapevtkino prigovarjanje. Med tem izkustvenim terapevtskim vikendom so v sobi za dramsko terapijo v majhnih skupinah drugi člani njene male skupine igrali vloge depresivkinih staršev in njihovih pomembnih drugih

pa odvetnikov in še milijona drugih emocionalno toksičnih osebnosti iz depresivkega otroštva ter v ključni fazi terapevtske dramske vaje počasi obkrožili depresivko, se primikali in jo vztrajno stiskali v krog, tako da ni mogla pobegniti ali se izmakniti ali zmanjšati, in ob tem (se pravi, to je delala skupina) dramatično recitirali posebej vnaprej napisane vrstice, ki naj bi priklicale in zbudile zatrte travme, ob čemer so depresivko skoraj takoj preplavili neznosni čustveni spomini in dolgo zakopane travme in povzročili, da je prišel na dan otrok iz depresivkine notranjosti in z njim katarzičen bes, v katerem je depresivka s kijem iz polistirenske pene tolkla in tolkla po kupu žametnih blazin in kričala opolzlosti in podoživljala dolgo zatajevane in zagnojene rane, ena izmed katerih² je bila tudi globoka zakrnela jeza zaradi dejstva, da je Walter D. ("Walt") DeLasandro ml. lahko njenim staršem zaračunal 130 dolarjev na uro plus stroške za to, da je dobil in odigral osrednjo vlogo mediatorja, v katerega je letelo govno z obeh strani, medtem ko je ona (se pravi depresivka kot otrok) morala opravljati v bistvu enake koprofagične naloge bolj ali manj vsak dan *zastonj*, za nič, naloge, ki jih ni bilo samo skrajno nepošteno in nepriemerno naložiti čustveno občutljivemu otroku, ampak sta jih njena starša potem obrnila na glavo in poskusila *njej*, sami *despresivki*, kot *otroku* zbuditi občutek *krivde* zaradi vrtoglavih stroškov za usluge specialista za reševanje sporov Walterja D. DeLasandra ml., kot da bi bila *ona* kriva za neskončno pričkanje in bi izdatki za Walterja D. DeLasandra ml. nastali zaradi *njenega* razvajenega rilčastega noska in *njenih* škrbastih zob, ne pa preprosto zaradi klinčevo *sprijene* nesposobnosti njenih klinčevih staršev, da bi komunicirala in se pošteno pogovorila in med sabo rešila svoje bolne, disfunkcionalne probleme. Ta vaja in katarzična jeza sta depresivki omogočili, da se je soočila z nekaterimi resnično bistvenimi vzroki za svoje nezadovoljstvo, je rekel koordinator male skupine med izkustvenim terapevtskim vikendom duhovnih vaj s poudarkom na otroku v človekovi notranjosti, in bi lahko pomenili dejansko prelomnico na depresivkini poti proti ozdravitvi, če je ne bi bes in pretepanje žametnih blazin tako čustveno pretresla in izpraznila in stravmatizirala in spravila v zadrego, da je imela občutek, da nima druge izbire, kot da še tisto noč pobegne domov in izpusti preostanek izkustvenega terapevtskega vikenda ter obdelavo vseh izkopanih čustev in vprašanj v sklopu male skupine.

Morebitni kompromis, do katerega sta se skupaj dokopali depresivka in njena terapevtka, ko sta obdelovali nepokopane zamere in posledično krivdo in sram zaradi tistega, kar bi se vse prelahko zdelo kot zgolj

²(namreč zagnojenih ran)

nadaljevanje samopomilujoče "igre obtoževanja", ki je spremljala depresivkino doživljanje med terapevtskim vikendom, je bil, da bo depresivka prevzela čustveno tveganje in poskusila deliti občutja in spoznanja ter izkušnje s svojo podporno skupino, vendar samo z njenim "jedrom", dvema ali tremi elitnimi članicami, za katere je v tistem času čutila, da so ji na razpolago v kar najbolj empatičnem smislu neocenjujoče podpore. Najpomembnejše določilo kompromisa je bilo, da jim bo depresivka smela razkriti svojo negotovost glede priznanja teh zamer in spoznanj ter jim povedati, da se zaveda, kako bedno in obtožujoče nemara zvenijo (se pravi zamere in spoznanja), ter razkriti tudi to, da jim o tem potencialno pomilovanja vrednem "preboju" pripoveduje samo na odločen in nedvoumen predlog terapevte. Pri objavi tega spoznanja je terapevta ugovarjala samo depresivkinemu predlogu, da bi pri pogovoru s podporno skupino uporabila izraz "pomilovanja vreden". Terapevta je rekla, da bi lahko veliko iskreneje podprla depresivkino uporabo besede "občutljiv" kot izraz "pomilovanja vreden", saj ji občutek (se pravi njen, terapevtkin občutek) pravi, da iz depresivkine rabe izraza "pomilovanja vreden" zveni ne samo sovraštvo do same sebe, ampak tudi stiska in nekakšna manipulativnost. Izraz "pomilovanja vreden", je odkritosrčno povedala terapevta, se ji dostikrat zdi kot nekakšen obrambni mehanizem, ki ga depresivka uporablja za zaščito pred možnimi negativnimi ocenami poslušalca, s tem da jasno pokaže, da se že sama obsoja veliko ostreje, kakor bi jo imel srce obsojati kateri koli poslušalec. Terapevta ni pozabila poudariti, da ne obsoja ali kritizira ali zavrača depresivkine rabe izraza "pomilovanja vreden", ampak samo poskuša odkrito in pošteno izraziti občutke, ki jih je v njej izzvala njegova uporaba v kontekstu njenega odnosa. Terapevta, ki je imela takrat pred sabo manj kot leto življenja, si je na tej točki vzela kratek premor, da bi se z depresivko še enkrat pogovorila o svojem (se pravi terapevtkinem) prepričanju, da so sovraštvo do samega sebe, strupena krivda, narcizem, samopomilovanje, nebogljenost, manipuliranje in še mnoge druge na sramu temelječe oblike vedenja, ki so značilne za endogeno depresivne odrasle, najbolj smiselno razumeti kot psihološko obrambo pred možnostjo, da jih bo kdo prizadel ali zapustil, ki jo je zgradil ostanek ranjenega otroka v njih. Ta vedenja so, drugače povedano, primitivna čustvena profilaksa, katere dejanska naloga je onemogočiti intimnost; so psihični oklep, namenjen ohranjanju distance do drugih, tako da (drugi namreč) ne bi mogli priti depresivni osebi dovolj blizu, da bi ji lahko prizadejali kakršno koli rano, ki bi lahko odzvanjala in zrcalila globoke zakrnele rane iz njenega otroštva, rane, ki se jih je depresivna oseba nezavedno odločila za vsako ceno za vedno potlačiti. Terapevta –

ki je v mrzlih mesecih leta, ko je bila njena soba zaradi obilice oken v njeni domači pisarni zelo hladna, nosila s krznom obrobljeno indijansko jopo iz ročno strojene jelenove kože, ki je bila, vlažnega videza in mesene barve, nekoliko strašljiva podlaga za krožne oblike njenih med govorjenjem v naročju sklenjenih rok – je depresivki zagotovila, da je ne skuša poučevati ali ji vsiljevati (se pravi depresivki) svojega (se pravi terapevtnega) modela depresivne etiologije. V resnici se je v tem trenutku na neki intuitivni, nagonski ravni terapevtni kratko malo zdelo prav, da ji opiše nekaj svojih občutkov. Tako kot je terapevtka rekla, da se ji zdi ta trditev na tej točki terapevtskega odnosa med njima primerna, bi bilo na samo depresivkino akutno kronično motnjo razpoloženja dejansko mogoče gledati kot na čustven obrambni mehanizem: to se pravi, dokler je imela depresivka akutno afektivno motnjo, ki jo je zaposlovala in terjala zase njeno čustveno pozornost, ji ni bilo treba čutiti ali se zavedati globokih, zatrtih ran iz otroštva, ki jih je bila (se pravi depresivka) očitno odločena še naprej zatajevati.³

Nekaj mesecev pozneje, ko je depresivkina terapevtka nenadoma in nepričakovano umrla – zaradi, kot so ugotovili odgovorni, “nesrečne” toksične kombinacije kofeina in homeopatskega zaviralca teka, ki pa je glede na terapevtno široko medicinsko znanje in poznavanje kemičnih interakcij, kakršne bi dejansko lahko spregledala samo oseba v globoki depresiji, morala biti na določeni ravni namerna –, ne da bi pustila kakršno koli sporočilo ali kaseto ali spodbudne zadnje besede za kogar koli izmed ljudi in/ali pacientov v svojem življenju, ki so kljub vsem svojim hromečim strahovom in osami in obrambnim mehanizmom in

³ Depresivkina terapevtka je zmeraj izredno skrbno pazila, da ne bi zbujala vtisa, kot da obsoja ali krivi depresivko, ker se oklepa svojih obramb, ali da namiguje, da je depresivka kakor koli zavestno *izbrala* kronično depresijo, zaradi katere je bila vsaka ura njene (se pravi depresivkine) budnosti hujša agonija, kot bi jo kdor koli lahko prenesel, ali se je *hote oklenila*. To odklanjanje razsojanja ali postavljanja vrednot je v terapevtski šoli, v kateri se je v skoraj petnajst let trajajočih kliničnih izkušnjah razvijala terapevtna filozofija zdravljenja, veljala za integralni del kombinacije brez-pogojne podpore in popolne poštenosti glede čustev, ki so sestavljala spodbudni profesionalizem, potreben za produktivno terapevtsko pot proti avtentičnosti in znotrajosebni celovitosti. Obrambe proti intimnosti, je učila eksperimentalna teorija depresivkine terapevtnice, so skoraj zmeraj zastali ali zakrneli mehanizmi preživetja; to se pravi, nekoč so bili okolju primerni in potrebni ter so zelo verjetno delovali kot zaščita nemočne otroške psihe pred potencialno neznosno travmo, vendar so se (namreč obrambni mehanizmi) skoraj v vseh primerih neprimerno vtisnili vanjo ali so zastali, tako da zdaj, v odrasli dobi, niso več primerni in, paradoksalno, dejansko povzročajo veliko več travm in bolečin, kot pa jih preprečujejo. Kljub vsemu je terapevtka od vsega začetka dajala jasno vedeti, da nikakor ne bo pritiskala na depresivko niti je ne bo terorizirala, se ji prilizovala, se z njo prepirala, ji pridigala, je prepričevala, spravljala v zadrego, goljufala, sramotila in ne bo je kakor koli skušala pripraviti, da bi se (namreč depresivka) odrekla svojim zastalim ali zakrnelim obrambam, preden bi se čutila pripravljeno in sposobno tvegati skok v neznano v svoje lastne notranje rezerve in samospoštovanje in osebno rast in zdravljenje, in bo to storila (namreč zapustila gnezdo svojih obramb ter svobodno in radostno poletela).

brazgotinam nekdanjih travm vendarle vzpostavili intimen stik z njo in jo čustveno spustili blizu, čeprav je to pomenilo, da so se izpostavili nevarnosti travm zaradi izgube ali zapustitve, je depresivko travma te sveže izgube in zapustitve tako pretresla in so bili zanjo agonija in obup in brezup po njej tako neznosni, da je bila zdaj, ironično, prisiljena mrzlično, nenehno, noč za nočjo iskati pomoč pri svoji podporni skupini, tako da je včasih medkrajevno klicala po tri ali štiri prijateljice na večer, včasih iste prijateljice po dvakrat isto noč, včasih ob zelo poznih urah, tako da jih je včasih celo – depresivka je bila o tem tako prepričana, da jo je obhajala slabost – zbudila ali zmotila sredi zdravega, radostnega spolnega odnosa s partnerjem. Z drugimi besedami, golo preživetje je v njenih razburkanih čustvih, ki so sledila šoku in žalosti in občutku zapuščenosti in bridke izdaje po terapevtkini nenadni smrti, od depresivke zdaj terjalo, da je odrinila svoje notranje občutke sramu in nesposobnosti in zadrege, češ da je pomilovanja vredno breme, ter se z vso močjo naslonila na empatijo in čustveno spodbudo svoje podporne skupine, in to kljub dejstvu, da je bilo to, ironično, eno izmed dveh področij, pri katerih se je depresivka dotlej najodločneje upirala terapevtkinim nasvetom.

Poleg tega da je vzbudila hude občutke obupa in zapuščenosti, terapevtkina nepričakovana smrt tudi ne bi mogla priti ob slabšem času z vidika depresivkine poti proti notranji ozdravitvi, saj je prišla (namreč sumljiva smrt) ravno takrat, ko se je depresivka začenjala prebijati in reševati nekatera ključna vprašanja glede sramu in zamere, ki so zadevala sam terapevtski proces in vpliv intimnega odnosa terapevtka–pacientka na njeno (se pravi depresivkino) neznosno osamljenost in bolečino. Del procesa žalovanja je bil tudi, da je depresivka razumevajočim članicam svoje podporne skupine povedala, da se je že med samim terapevtskim odnosom zavedela precejšnjih travm in občutkov tesnobe in osamljenosti in da sta se, je rekla, s terapevtko intenzivno trudili raziskati in obdelati to ugotovitev. Kot samo en primer je depresivka povedala telefonskim prijateljicam, kako je odkrila in se med terapijo trudila pregristi skozi občutek, da je, glede na disfunkcionalno obsedenost njenih staršev z denarjem in glede na vse, česar jo je ta obsedenost kot otroka stala, ironično in ponižujoče, da se je zdaj kot odrasla znašla v položaju, da plačuje terapevtki 90 dolarjev na uro za to, da jo ta potrpežljivo poslušča in ji pošteno in empatično odgovarja; se pravi, ironično in ponižujoče se ji zdi, da se čuti primorano *kupovati* potrpežljivost in empatijo, je depresivka priznala terapevtki, in to je boleč odmev natančno iste bolečine iz otroštva, katere se je (namreč depresivka) tako zelo želela otresti. Terapevtka je – potem ko je pazljivo

in neocenjujoče poslušala, kar bi, kot je pozneje depresivka priznala svoji podporni skupini, vse prelahko zvenelo kot zgolj stiskaško javkanje zaradi stroškov terapije, in po dolgem in premišljenem premoru, med katerim sta se obe, terapevtka in depresivka, zastrmeli v jajčasto zanko, v katero sta bili v tistem trenutku v terapevtkinem naročju sklenjeni njeni roki⁴ – odgovorila,

⁴Terapevtka – ki je bila precej starejša od depresivke, vendar še vedno mlajša od depresivkine mame, in ki ni bila tej mami podobna v skoraj nobenem telesnem ali stilističnem pogledu razen glede stanja svojih nohtov – je šla depresivki včasih na živce zaradi navade, da je stikala prste rok v naročju v obliko nekakšne kletke in spreminjala njeno obliko ter med njunim skupnim delom strmela v te geometrijsko različne kletke. Vendar je sčasoma, ko se je terapevtski odnos glede na intimnost in pogovore in zaupnost poglobil, pogled na kletke iz prstov depresivko vedno manj dražil in je nazadnje postal le malo več kot rahla motnja. Veliko bolj problematična je bila za depresivkine težave z zaupanjem in samospoštovanjem terapevtkina navada, da je od časa do časa zelo na hitro pogledala navzgor na veliko stensko uro z žarkastim vzorcem za naslanjačem iz semiša, na katerem je depresivka med njunim skupnim delom navadno sedela, pogledala (namreč terapevtka) na uro tako zelo na hitro in skoraj na skrivaj, da je začelo depresivko sčasoma bolj in bolj motiti ne to, da je terapevtka gledala na uro, ampak to, da je očitno skušala *prikriti* ali *zamaskirati* dejstvo, da gleda na uro. Depresivka – ki je bila, to je priznavala, obupno občutljiva za možnost, da se človek, na katerega se je obrnila in se z njim pogovarja, prikrito dolgočasi ali se mu to upira ali si želi kolikor mogoče hitro pobegniti od nje, in je bila temu primerno hiperpozorna na vsak najmanjši gib ali kretnjo, ki bi lahko pomenila, da se poslušalec zaveda časa ali si želi, da bi ta hitro minil, in tako ni niti enkrat zgrešila terapevtkinega še tako bežnega pogleda bodisi gor na stensko uro bodisi dol na majhno, elegantno zapestno uro, katere številčnica je bila pred depresivkinim pogledom vedno skrita na spodnji strani terapevtkinega drobnega zapestja – je nazadnje proti koncu prvega leta terapevtskega odnosa planila v jok in povedala, da se, kadar koli se ji zdi, da hoče terapevtka prikriti dejstvo, da jo zanima natančen čas, počuti do kraja ponižano in ničvredno. Veliko depresivkinega dela s terapevtko v prvem letu njene (se pravi depresivkine) poti proti ozdravitvi in notranji osebnostni celovitosti je bilo posvečenega njenim občutkom, da je izjemno in zoprn dolgočasna ali komplicirana ali obupno prezaposlena sama s sabo in da ni zmožna verjeti, da je oseba, h kateri se je zatekla po pomoč, sposobna pristnega zanimanja in sočutja in naklonjenosti; in v resnici je, kot je depresivka povedala članicam svoje podporne skupine v mučnem obdobju po terapevtkini smrti, terapevtski odnos doživel prvi pomemben preboj proti koncu drugega leta, ko je depresivka prišla dovolj blizu svoji notranji vrednosti in virom, da je bila sposobna terapevtki odločno povedati, da bi ji bilo ljubše (namreč spoštljivi, vendar samozavestni depresivki), če bi terapevtka kratko malo odkrito pogledala na žarkasto uro ali odkrito zasukala zapestje in pogledala na uro spodaj, namesto da očitno verjame – ali se vsaj trudi obnašati tako, da je iz depresivkine priznane preobčutljive perspektive videti, kakor da verjame –, da bi lahko depresivko preslepila s potuhnjenim škiljenjem na uro, ki naj bi bilo videti kakor pogledovanje na steno kar tako ali odsotno premikanje tiste kletke iz prstov v naročju.

Še en pomemben del terapevtskega procesa, ki sta ga skupaj opravili depresivka in njena terapevtka – del, za katerega je terapevtka rekla, da ga ona osebno šteje za pomemben skok v rasti in poglobljanju zaupanja in ravni iskrenega pogovora med njima – se je zgodil v tretjem letu terapevtskega odnosa, ko je depresivka končno priznala, da se ji zdi ponižujoče tudi, če kdo govori z njo tako, kot včasih govori terapevtka, namreč da ima depresivka v trenutkih med njunim skupnim delom, ko začne terapevtka še in še in še dolgovezno razpredati o svojih terapevtskih filozofijah in ciljnih in željah za depresivko, občutek, da je do nje pokroviteljska, vzvišena in/ali da jo obravnava kot otroka; in da ne omenja, da se (namreč depresivka) včasih, ko govorita o vsem tem, počuti ponižano in prizadeto, kadar koli terapevtka dvigne pogled od kletke iz svojih rok v naročju k depresivki in se na njenem (namreč terapevtkinem) obrazu spet pojavi običajni izraz miru in brezmejnega potrpljenja, izraz, za katerega je depresivka priznala, da ve (se pravi, depresivka ve), da ima namen sporočiti pozornost in zanimanje in neocenjujočo podporo, ki pa je z depresivkinega stališča vendarle včasih videti bolj kot čustvena odmaknjenost, kot klinična distanca, kot zgolj profesionalno zanimanje, ki ga je depresivka deležna namesto izrazito *osebnega* zanimanja in empatije in sočutja, katerih je, kot je pogosto čutila, stradala vse življenje. To ji zbuja jezo, je priznala depresivka; pogosto je bila jezna in prizadeta, ker ni bila nič drugega kot predmet terapevtkinega profesionalnega sočutja ali miloščine in abstraktne krivde s strani domnevnih "prijateljic" iz svoje bedne "podporne skupine".

da čeprav bi na izključno intelektualni ravni ali ravni "glave" morda spoštljivo izrazila nesoglasje z bistvom ali "propozicionalno vsebino" tistega, kar govori depresivka, pa vendarle iskreno podpira (se pravi ona, terapevtka) depresivko pri izpovedovanju kakršnih koli čustev, ki jih je v njej (namreč v depresivki⁵) zbudil sam terapevtski odnos, da bi se lahko

⁵ Čeprav je depresivka, kot je pozneje priznala svoji podporni skupini, napeto prežala na zname-nja kakšne negativne reakcije na terapevtkinem obrazu, ko se je (namreč depresivka) odprla in izbruhala vsa ta potencialno odbijajoča čustva v zvezi s terapevtskim odnosom, je na tej točki seanse vendarle že dobila dovolj nekakšnega zagona emocionalne poštenosti, da se je lahko še bolj odprla in v solzah povedala terapevtki, da ji občutek ponižanja in celo nekakšne zlorabljenosti zbuja tudi zavest, da se bo, na primer, danes (se pravi na dan prelomno poštenega in pomembnega dela depresivkinega in terapevtkinega skupnega napora v njunem odnosu), v trenutku, ko se bo depresivkin čas s terapevtko iztekel in bosta vstali iz naslanjačev in se togo objeli v slovo do naslednjega srečanja, da se bodo v tistem trenutku vsa terapevtkina na videz intenzivno osebno fokusirana pozornost in podpora in zanimanje za depresivko umaknili in se nato brez napora prenesli na naslednjega bednega, prezira vrednega, cmeravega, s samim sabo zaposlenega, škr-bastega, praščerilčastega, debelonovega *drekača*, ki bo čakal tam zunaj, tik pred vrati, in bral zmahano revijo in čakal, da se bo lahko opotekel noter in se za eno uro obesil na terapevtkino jopo iz jelenje kože, tako potreben prijatelja, ki bi se osebno zanimal zanj, da bi za bedno občasno iluzijo prijatelja na mesec plačal skoraj toliko, kot plačuje za klinčevo *stanoarino*. Depresivka je še predobro vedela – tako je vsaka in z dvignjeno obsesivno pogrizeno roko ustavila terapevtko, da je ne bi prekinila –, da terapevtkina profesionalna neprizadetost v resnici sploh ni nezdržljiva z resničnim sočutjem in da terapevtkino skrbno vzdrževanje profesionalne, bolj kot osebne, ravni sočutja in pomoči in predanosti pomeni, da je na to pomoč in sočutje vedno mogoče računati, da zmerom BOSTA TAM za depresivko in se ne bosta pustila povoziti običajnim spremembam manj profesionalnih in bolj osebnih medosebnih odnosov z neizogibnimi trki in nesporazumi ali naravnim nihanjem v terapevtkinem osebnem razpoloženju in čustveni dojemljivosti in zmožnosti empatije na ta ali oni dan; da sploh ne omenja, da njena (se pravi terapevtkina) profesionalna ne-prizadetost pomeni, da je vsaj znotraj meja terapevtkine hladne, vendar privlačne domače pisarne in njunih odmerjenih treh ur na teden depresivka lahko popolnoma iskrena in odkrita glede svojih čustev in da se ji nikoli ni treba bati, da bo terapevtka tista čustva vzela osebno in se razjela ali postala hladna ali obtožujoča ali porogljiva ali odklonilna ali da bo depresivko zasramovala ali se ji posmehovala ali jo zapustila; da je, ironično, v mnogih pogledih, kakor se depresivka – tako je rekla – še predobro zaveda, terapevtka dejansko za depresivko – ali vsaj za njen osamljeni, trpeči, nesrečni, sebični, razvajeni del, za njenega ranjenega notranjega otroka v stiski – absolutno *idealna* osebna prijateljica: namreč, tu je navsezadnje oseba (se pravi terapevtka), za katero ve, da bo zmeraj TAM, pripravljena poslušati in zares sočustvovati in čutiti z njo in biti čustveno na voljo in dajati in skrbeti zanjo in ji pomagati, in ki ne bo od depresivke zahtevala popolnoma ničesar v zameno v smislu empatije ali čustvene opore ali v tem smislu, da bi depresivka kdaj zares skrbela za terapevtkine osebne človeške občutke in potrebe ali jih vsaj upoštevala. Depresivka je tudi popolnoma dobro vedela, da je potrdila, da je dejansko tistih 90 dolarjev na uro tisto, zaradi česar je lahko prividno prijateljstvo terapevtskega odnosa tako idealno enostransko: edino, kar je terapevtka od depresivke pričakovala ali zahtevala, je bilo dogovorjenih 90 dolarjev na uro; ko je bilo tej zahtevi zadoščeno, je moralo biti vse v odnosu namenjeno in posvečeno samo depresivki. Na racionalni, intelektualni ravni, "v glavi", se je depresivka, kot je povedala terapevtki, popolnoma zavedala vseh teh dejanskosti in kompenzacij in je zato seveda vedela, da (namreč depresivka) nima nikakršnega pametnega razloga ali opravičila za nabuhla, bedna, otročja občutja, o katerih je, kar je bilo čustveno tveganje brez primere, pravkar pripovedovala; in vendar je de-presivka terapevtki priznala, da ima kljub vsemu na neki bolj temeljni, emocionalno intuitivni ali "nagonski" ravni še vedno občutek, da je resnično ponižujoče in žaljivo in bedno, da mora zaradi svoje kronične čustvene bolečine in osamljenosti in nezmožnosti stika z drugimi potrošiti 1080 dolarjev na mesec, da si kupi v mnogih pogledih domišljjsko prijateljico, ki lahko izpolni njene otročje narcisistične sanjarije o tem, da bi nekdo zadovoljil njene čustvene potrebe, ne da bi morala tudi sama zadovoljiti njegove čustvene potrebe ali se jim približati ali jih vsaj upoštevati, k drugemu usmerjeni empatija in obzirnost, za kateri je depresivka, kakor je v solzah priznala, včasih že obupala, da bi ju bila kdaj zmožna dati. Tu je depresivka dodala, da jo kljub številnim travmam, ki jih je utrpela zaradi poskusov odnosov z moškimi, pogosto skrbi, da se je v resnici

sama nezmožna izkopati iz svoje zastrupljajoče bede in BITI TAM za drugega in zares čustveno *dajati*, zaradi česar so bili tisti poskusi intimnih, medsebojno spodbudnih partnerskih odnosov z moškimi tako boleče ponižujoča vsesplošna polomija.

Depresivka je v ključnem pogovoru s terapevtko, kot je pozneje, po njeni smrti, povedala izbranim elitnim "jedrnim" članicam svoje podporne skupine, dodala tudi to, da gre pri njenih (namreč depresivkinih) zamerah zaradi mesečnih stroškov 1080 dolarjev za terapevtski odnos v resnici manj za dejanske izdatke – o katerih je odkrito priznavala, da si jih lahko privoščijo – kot za ponižujočo *idejo* plačevanja za umetno enostransko prijateljstvo in narcisistično fantazijsko izpolnitev, se potem votlo zasmejala (se pravi, depresivka se je votlo zasmejala ob izvirnem dostavku med pogovorom s terapevtko) in tako nakazala, da je v izjavi, da ni sporen dejanski izdatek, ampak ideja ali "*princip*" izdatka, zaslišala in prepoznala nezavedni odmev svojih hladnih, stiskaških, čustveno nedostopnih staršev. Pozneje je depresivka razumevajočim prijateljicam povedala, da je sočutni terapevtki priznala, da ima v resnici občutek, da je tistih 90 dolarjev za uro terapije skoraj nekakšna odkupnina ali "varščina", s katero si kupuje oprostitev od pekočega občutka sramu in ponižanja ob telefoniranju oddaljenim nekdanjim prijateljicam, ki jih že prekleto dolga leta ni niti *videla* in nima več nobene pravice do njihovega prijateljstva in do tega, da jim nepovabljen ponoči telefonira in vdira v njihova funkcionalna in blaženo nevedno vesela, čeprav nemara nekoliko plitva življenja ter se brezsravno opira nanje in jih nenehno prosi za pomoč in skuša izražati bistvo strašne in nenehne muke depresije, čeprav so prav ta bolečina in obup in osamljenost tisto, zaradi česar je, saj to ve, tako čustveno sestradana in uboga in zaposlena s samo sabo, da sama niti zdaleč nikoli ne bi mogla zares BITI TAM za svoje telefonske prijateljice, da bi jim pomagala in se pogovarjala z njimi in jim bila v oporo, to se pravi, da je njena (namreč depresivkina) potreba po pomoči zaničevanja vredno pogoltna in narcisistična vsesplošna potreba, in samo popoln bedak bi bil, kdor ne bi pričakoval, da bodo članice njene tako imenovane "podporne skupine" to v njej prav zlahka odkrile in da jim bo zoprno in da bodo vztrajale pri telefonu samo iz golega in najabstraktnejšega človeškega usmiljenja, medtem pa zavijale z očmi in se spakovalne in pogledovale na uro in si bo vsaka od njih želela, da bi bilo pogovora konec in bi (namreč bedno nesrečna depresivka na telefonu) poklicala kogar koli razen nje (se pravi z dolgočasene, ozlovoljene, z očmi zavijajoče domnevne "prijateljice") ali da ne bi bila nekoč v zgodovini dodeljena v isto sobo z depresivko ali da sploh ne bi nikoli hodila v isto šolo ali celo, da se depresivka sploh nikoli ne bi rodila in sploh ne bi obstajala, tako da je vse skupaj res skrajno, neznosno bedno in ponižujoče "*če povem po resnici*", če terapevтка res hoče "*popolnoma iskren in necenzuriran pogovor*", kakor zmerom "trdi, da hoče", je depresivka posmehljivo zasikala terapevtki – tako je pozneje priznala svoji podporni skupini –, njen obraz (namreč depresivkin obraz med ključno, vendar vedno bolj neprijetno in ponižujočo seanso v tretjem letu terapije) pa je trzal v verjetno groteskni mešanici, vsaj tako si je predstavljala, besa in samopomilovanja in popolnega ponižanja. Živa predstava o tam, kakšen mora biti videti njen razbesnjeni obraz, je povzročila, da je depresivka na tej točki proti koncu seanse začela neutolažljivo jokati, tarnati, hlipati in ihteti, je pozneje povedala zaupnim prijateljicam. Kajti ne, če terapevтка zares hoče resnico, dejansko resnico na "nagonski" ravni pod vso njeno otročje obrambno jezo in sramoto, je govorila depresivka iz zgrbljenega in skoraj embrionalnega položaja pod žarkasto uro, ihte, vendar zavestno odločena, da se ne bo trudila niti z brisanjem oči in niti nosu, depresivka *zares* čuti, da je tisto *zares* nepošteno to, da se čuti sposobna – celo tu med terapijo pri sočutni terapevtki, ki ji zaupa –, da se čuti sposobna govoriti samo o bolečih okoliščinah in preteklih opažanjih o svoji depresiji in njeni etiologiji in teksturi in številnih simptomih, namesto da bi se čutila resnično sposobna izpovedati in artikulirati in izraziti *sámo* strašno, nenehno *agonijo* depresije, *agonijo*, ki je vseobsežna in neznosna resničnost vsake njene črne minute na zemlji – se pravi to, da ni sposobna povedati, kako se v resnici *počuti*, kakšni so zaradi depresije njeni vsakodnevni *občutki*, je histerično tulila in kar naprej tolkla po semiš naslonilih stola – ali poklicati in se pogovoriti o tem s kom, ki bi ji lahko ne samo prisluhnil in jo razumel in mu ne bi bilo vseeno, ampak bi zmožal ali hotel dejansko *čutiti* z njo (se pravi čutiti tisto, kar čuti depresivka). Depresivka je terapevtki zaupala, česa je *resnično* sestradana in o čem *resnično* sanjari: da bi bila sposobna to (namreč nenehne muke kronične depresije) na neki način zares dobesedno s kom "*deliti*". Rekla je, da ima občutek, da je depresija tako osrednji in neizbežen del njene identitete in tega, kdo ona kot oseba je, da se ji to, da notranjega občutenja depresije ni sposobna s kom deliti in niti ga zares opisati, zdi tako, kot bi na primer čutila obupno, na življenje in smrt nujno potrebo, da bi opisala sonce na nebu, pa bi bila sposobna ali bi ji bilo dovoljeno samo pokazati sence na tleh. Tako je naveličana kazanja senc, je hlipala. Potem je nenadoma (namreč depresivka) umolknila in se votlo zasmejala sama sebi in se terapevtki opravičila, ker je uporabila tako ocvetličeno, melodramatično in samopomilujočo analogijo. Depresivka je pozneje vse to povedala svoji podporni skupini, zelo podrobno in včasih več kot enkrat na noč, kot del procesa žalovanja po terapevtkini smrti zaradi homeopatskega kofeinizma,

skupaj lotili njihove obdelave in raziskovanja varnih in primernih okolij in kontekstov za njihovo izražanje.

Depresivka je prijateljicam, ki so sestavljale njeno podporno skupino, zaupnim prijateljicam, ki jih je zdaj klicala že skoraj nenehno, včasih celo podnevi, z delovnega mesta, vrtela je medkrajevne službene številke svojih najtesnejših prijateljic in jih prosila, naj se odtrgajo od svojega zanimivega, zahtevnega poklicnega dela in razumevajoče prisluhnejo njej in se pogovarjajo z njo in ji pomagajo najti način za premagovanje žalosti in izgube ter pot do preživetja, depresivka jim je torej zatrjevala, da se ji zdi, da njeni spomini na terapevtkine potrpežljive, pozorne in neocenjujoče odzive tudi na njene (se pravi depresivkine) najbolj ključne in otročje pritožbe zbujejo v njej še več še neznosnejših občutkov izgube in zapuščenosti ter prinašajo nove valove zamere in samopomilovanja, ki so, kot je depresivka še predobro vedela, skrajno neprijetni. Njena opravičila, ker je bremenila te prijateljice v dnevnem času na delovnih mestih, so bila izumetničena, zapletena, glasna, baročna, neusmiljeno samokritična in skorajda nepretrgana, enako kot tudi njeni izrazi hvaležnosti podporni skupini samo za to, da je BILA TAM, zanjo, samo za to, da ji je omogočala znova začeti zaupati in tvegati prošnjo za pomoč, vsaj čisto malo, kajti depresivki, tako je rekla, se je zdelo, da znova odkriva, in tokrat po terapevtkinem nenadnem odhodu brez besed z neverjetno drugačno jasnostjo, je pripovedovala v mikrofon telefona s slušalkami na delovnem mestu, kako boleče maloštevilni in daleč vsaksebi so ljudje, s katerimi lahko upa, da bo zares komunicirala in se pogovarjala in stkala zdrave, odprte, zaupljive, obojestransko spodbudne odnose, na katere se bo lahko naslonila. Na primer, njeno delovno okolje – o katerem je, kot je depresivka rade volje priznala, že velikokrat utrudljivo na dolgo tarnala – je bilo popolnoma disfunkcionalno in zastrupljeno in v tamkajšnjem popolnoma nesposobnem čustvenem ozračju bi bila vsaka misel, da bi se poskusila kakor koli medsebojno spodbudno povezati s sodelavci, groteskna šala. In depresivkini poskusi, da bi v svoji čustveni osami poiskala stik in skušala gojiti in razvijati čuteča prijateljstva in odnose v

vkjučno s spominom (se pravi depresivkinim spominom) na terapevtkino izkazovanje sočutne in neocenjujoče pozornosti do vsega, kar je depresivka naposled razkrila in o čemer je sople in sikala in pljuvala in javkala in se cmerila med travmatično pomembno prebojno seanso, ki je bilo tako fantastično in brezkompromisno, da je (namreč terapevtka) veliko manjkraj trenila kot kateri koli neprofesionalni poslušalec, s katerim se je depresivka kdaj pogovarjala iz oči v oči. Trenutno najzaupnejši in najbolj razumevajoči "jedrni" članici depresivkine podporne skupine sta odgovorili, skoraj dobesedno, da se to sliši, kot da je bila depresivkina terapevtka izjemna in da jo depresivka očitno zelo pogreša; in posebej dragocena in empatična in elitna, telesno bolna "jedrna" prijateljica, na katero se je depresivka med procesom žalovanja močneje naslanjala kot na katero koli drugo podpornico, je pripomnila, da bi bil nemara edini najbolj ljubeč in primeren način, kako počastiti tako terapevtkin spomin kakor potešiti depresivkino žalost zaradi izgube, če bi depresivka poskusila postati enako izjemna in razumevajoča in nekaznujoče spodbudna prijateljica sami sebi, kakor ji je bila pokojna terapevtka.

družbi preko cerkvenih skupin ali tečajev prehrane in holističnega stretchinga ali pihalnih ansamblov iz domačega kraja in podobnih reči, so se izkazali kot tako mučni, je pripovedovala, da je malo manj kot rotila terapevtko, naj umakne svoj blagi predlog, da naj se depresivka pri tem karseda potruzi. In potem, kar zadeva idejo, da bi se spet opogumila in se spravila ven v čustveno hobbesovsko mesnico “zmenkarske scene” in še enkrat poskusila najti in utrditi kakršne koli zdrave, ljubeče, funkcionalne zveze z moškimi, bodisi v telesno-intimnem partnerskem odnosu ali celo samo v smislu bližnjih in sočutnih prijateljev – na tej točki svoje pripovedi se je depresivka votlo zasmejala v mikrofon ob slušalkah, ki jih je nosila pri terminalu v svoji kabini v službi, in vprašala, ali je s prijateljico, ki jo pozna tako dobro kot katera koli članica njene podporne skupine, v resnici sploh treba razglabljati o tem, zakaj je ob depresivkini neobvladljivi depresiji in zelo kočljivih vprašanih samospoštovanja in zaupanja ta ideja čista utopija kakor ikarjevske sanje o letenju in samoodpovedovanje. Če pove samo en primer, je govorila depresivka s svojega delovnega mesta, v drugem semestru svojega prvega leta na kolidžu je doživela travmatičen dogodek, ko je sedela sama na travi v bližini skupine priljubljenih, samozavestnih fantov, študentov z različnih kolidžev, ki so igrali lacrosse, in je razločno slišala, kako je eden od njih v smehu rekel o neki študentki, ki jo je depresivka bežno poznala, da je edina dejanska razlika med to žensko in školjko v javnem stranišču ta, da ti školjka ne hodi kar naprej za petami, potem ko si jo uporabil. Ko se je depresivka zdaj pogovarjala z razumevajočimi prijateljicami, so jo kar naenkrat in nepričakovano preplavili čustveni spomini na enega prvih obiskov pri terapevtki, ko ji je povedala o tem dogodku: v tistem čudnem začetnem delu terapevtskega procesa sta se ukvarjali z osnovnimi vprašanji v zvezi s čustvi in terapevtka je depresivko spodbujala, naj ugotovi, ali je obrekovanje, ki ga je ujela, v njej (namreč depresivki) zbudilo predvsem jezo, občutek osamljenosti, prestrašenosti ali žalosti.^{6, 7}

⁶ Depresivka se je obupno trudila odpreti svoji podporni skupini in ji dovoliti, da bi ji pomagala spoštovati in razumeti njene občutke ob terapevtkini smrti, in je tako tvegala in jim zaupala svojo ugotovitev, da je sama v dvogovorih med terapevtskim procesom redko uporabljala besedo “žalost”, če sploh kdaj. Navadno je uporabljala besedi “obup” in “agonija” in terapevtka je v glavnem pristajala na to resda melodramatično izbiro besed, čeprav je depresivka dolgo sumila, da se terapevtki pravzaprav zdi njena (se pravi depresivkina) izbira besed “agonija”, “obup”, “muka” in podobnih po eni strani melodramatična – kot izraz stiske in zatorej manipulativna –, obenem pa po drugi strani podcenjujoča – torej temelječa na sramu in toksična. Depresivka je med uničujočim procesom žalovanja zaupala telefonskim prijateljicam tudi boleče spoznanje, da ni terapevtke niti enkrat zares odkrito in naravnost vprašala, kaj (namreč terapevtka) v danem trenutku med njunim druženjem misli ali čuti, in tudi ni vprašala, niti enkrat, kaj (namreč terapevtka) dejansko misli o njej (se pravi depresivki) kot človeškem bitju, namreč ali je terapevtki osebno všeč ali ji ni všeč, ali se ji zdi v bistvu spodobna ali odbijajoča oseba itd. To sta bila samo dva primera.

⁷ Naravni del procesa žalovanja je bil, da so depresivkino trpečo psiho v nepredvidljivih trenutkih in na nepredvidljive načine preplavljali čutni detajli in čustveni spomini in pritiskali nanjo in kričali po tem, da bi jih izrazila in obdelala. Na primer, terapevtkina s krznom obrobljena jopa iz jelenje

V tej fazi žalovanja po terapevtkini smrti, ki jo je morda zadala lastna (se pravi terapevtkina) roka, so depresivkini občutki izgube in zapuščenosti postali tako močni in neobvladljivi in so tako povozili njene zakrnele obrambne mehanizme, da je, na primer, kadar ji je katera koli telefonska prijateljica, ki jo je depresivka poklicala, nazadnje priznala, da ji je (se pravi "prijateljici") strašno žal, vendar nikakor ne more drugače, kot da *nujno* konča pogovor in se vrne k svojemu polnemu, živahnemu, nede-presivnemu življenju, prvinski nagon po nečem, kar po njenem ni bilo nič več kot osnovno čustveno preživetje, zdaj prisilil depresivko pogoltniti zadnji, še tako droben ostanek strtega ponosa in brez sramu poprositi prijateljico za še dve ali vsaj še za minuto njenega časa in pozornosti; in če je "empatična prijateljica", potem ko je izrazila upanje, da bo depresivki nekako uspelo biti prizanesljivejša in sočutnejša do same sebe, vztrajala in ljubeznivo sklenila pogovor, ni depresivka tako rekoč niti minuto otopeno poslušala znaka telefonske centrale ali si grizla obnohtne kožice na kazalcu ali si besno tiščala dlani ob čelo ali sploh zares občutila česar koli drugega kot zgolj prvinski obup, ampak je že v naglici vrtela naslednjo desetmestno telefonsko številko s seznama svoje podporne skupine, seznama, ki ga je med procesom žalovanja nekajkrat fotokopirala in si ga spravila v imenik, v mapo PHONE.VIP svojega terminala na delovnem mestu, v denarnico, v notranji žep ročne torbice na zadrigo, v garderobno omarico v Holističnem centru za stretching in prehrano ter v doma izdelan žep na notranji strani platnic v usnje vezanega Dnevnika občutij, ki ga je depresivka – na predlog svoje pokojne terapevtke – vedno nosila s seboj.

Depresivka je vsaki članici svoje podporne skupine po vrsti, s katero ji je uspelo govoriti, izlila del poplave emocionalno čutnih spominov na srečanje, med katerim se je prvič odprla in povedala pokojni terapevtki o dogodku, ko so smejoči se moški primerjali študentko kolidža s straniščno školjko, in povedala, da ni nikoli mogla pozabiti na ta dogodek in da sta jo, namreč depresivko, čeprav s študentko, ki so jo moški primerjali

kože je bila, čeprav je bilo videti, kot da je terapevtka skoraj fetišistično navezana na indijansko oblačilo in da ga nosi tako rekoč vsak dan, zmeraj brezmadežno čista in je zmeraj predstavljala brezmadežno podlago z barvo in površino surovega in vlažnega mesa za različne kletkaste oblike, v katere so se nezavedno sklepale terapevtkine roke – in depresivka je povedala članicam svoje podporne skupine, po terapevtkini smrti, da ji ni bilo nikoli jasno, kako ali s kakšnim postopkom je jopa iz jelenje kože lahko ostajala tako čista. Depresivka je priznala, da si je včasih narcisistično predstavljala, da terapevtka nosi rožnato rjavo oblačilo samo za njuna posebna druženja. V terapevtkini hladni domači pisarni je bila tudi, na steni nasproti zlato rjave ure in za terapevtkinim počivalnikom, imenitna molibdenasta garnitura s pisalno mizo in računalniško omarico, kjer so na eni polici, levo in desno od luksuznega Braunovega kavnega aparata, stale majhne uokvirjene fotografije moža in sester in sina pokojne terapevtke; in depresivka je večkrat znova izgubljeno in obupano in samoobtožujoče zaihtela v službeni telefon, ko je svoji podporni skupini priznala, da ni terapevtke nikoli vprašala niti po imenih njenih dragih.

s straniščno školjko, ni imela kaj dosti osebnega odnosa ali stika, niti poznala je ni prav dobro, med medšolsko tekmo v lacrossu prevevala groza in empatičen obup ob bedni misli na to, kako je bila tista študentka predmet takšnega posmeha in medspolnega zaničevanja, ne da bi se tega (namreč študentka, s katero je imela depresivka, kakor je vnovič priznala, zelo malo stika) sploh zavedala. Depresivki se je zdelo zelo verjetno, da je ta dogodek globoko zaznamoval ves njen (se pravi depresivkin) poznejši čustveni razvoj in njeno sposobnost odpiranja in povezovanja; čeprav je z odprtostjo tvegala ranljivost, je sklenila povedati – čeprav samo eni najzaupnejši in najelitnejši in najposebnejši “jedrni” članici svoje trenutne podporne skupine –, da je priznala terapeutki, da jo, celo danes, kot domnevno odraslo osebo, pogosto obseda misel, da se ji (se pravi depresivki) skupine ljudi, ki se smejejo, brez njene vednosti posmehujejo in jo ponižujejo. Pokojna terapeutka, je povedala depresivka svoji najtesnejši telefonski zaupnici, je opozorila na spomin na travmatični dogodek na kolidžu in na depresivkino reakcijo z domnevo, da se ji rogajo in posmehujejo, kot na klasičen primer, kako lahko ohromljeni zakrneli čustveni obrambni mehanizmi odraslega človeka postanejo toksični in disfunkcionalni in držijo odraslega v čustveni osami, oropanega družbe in opore, celo svoje lastne, in kako lahko (namreč toksični zakrneli mehanizmi) depresivnemu odraslemu onemogočijo dostop do lastnih dragocenih notranjih virov in sredstev tako za iskanje pomoči kakor za prijazno in sočutno in spodbudno vedenje do samega sebe ter tako, paradoksalno, ohromljeni obrambni mehanizmi dodatno prispevajo k prav tisti bolečini in žalosti, za katerih blaženje so bili prvotno zgrajeni.

Prav ko je podelila ta čisti, občutljivi spomin izpred štirih let s tisto najbolj “jedrno” članico svoje podporne skupine, za katero se je žalujoči depresivki zdelo, da ji trenutno lahko najgloblje zaupa in se opre nanjo in zares komunicira z njo po mikrofону in slušalkah, je (namreč depresivka) nenadoma začutila nekaj, kar je pozneje opisovala kot čustveno spoznanje, skoraj tako travmatično in dragoceno kot tisto, ki ga je doživela devet mesecev prej med izkustvenim terapevtskim vikendom duhovnih vaj s poudarkom na otroku v človekovi notranjosti, preden se je počutila kratko malo preveč katarzično izsušena in izčrpana, da bi bila sposobna nadaljevati, in je morala pobegniti domov. Namreč, depresivka je svoji najzaupnejši in najbolj razumevajoči telefonski prijateljici povedala, da je (se pravi depresivka), paradoksalno, v skrajnih občutkih izgube in zapuščenosti po tistem, ko je terapeutka vzela preveliko dozo naravnih stimulansov, očitno nekako našla zmožnosti in notranje spoštovanje za svoje

čustveno preživetje, ki jih je potrebovala, da bi se končno čutila sposobna tvegati in ubogati drugega izmed dveh najzahtevnejših in najtežjih predlogov pokojne terapevtke ter začela od nekaterih očitno poštenih in razumevajočih drugih odkrito zahtevati, naj ji naravnost povejo, ali jo kdaj na skrivaj zaničujejo, se ji posmehujejo, jo obsojajo ali do nje čutijo odpor. In depresivka je povedala, da zdaj, po štirih letih cmeravega in kljubovalnega upiranja, končno namerava začeti dejansko postavljati zaupanja vrednim drugim to temeljno iskreno in nemara šokantno vprašanje in da je, ker se (namreč depresivka) še preveč zaveda svoje osnovne šibkosti in obrambnih sposobnosti zanikanja in izogibanja, sklenila začeti ta nezaslišano občutljivi spraševalni postopek zdaj, se pravi z elitno, brez primere pošteno in sočutno "jedrno" članico svoje podporne skupine, s katero se prav v tem trenutku pogovarja po slušalkah in mikrofону.⁸ Tu se je depresivka za trenutek ustavila in omenila dodatno dejstvo, da se je sama pri sebi trdno odločila postaviti to potencialno globoko travmatizirajoče vprašanje brez običajnih bednih in zoprnih obrambnih mehanizmov z uvodi ali opravičili ali vrinjeno samokritiko. Hotela je slišati, brez omejitev, je zatrdila depresivka, surovo iskreno mnenje tiste najdragocenejše in najtesnejše prijateljice iz svoje podporne skupine o sebi kot osebi, tako morebitne negativne in obsojajoče in boleče kakor pozitivne in pohvalne in razumevajoče in naklonjene dele. Depresivka je poudarila, da to misli resno: naj je zvenelo melodramatično ali ne, surovo iskrena ocena o sebi iz ust objektivne, a globoko čuteče osebe se ji je v tistem trenutku zdela skoraj dobesedno vprašanje življenja ali smrti.

Kajti bila je prestrašena, je depresivka priznala zaupni in okrevajoči prijateljici, globoko, izjemno prestrašena zaradi nečesa, kar se ji je zdelo, da vidi in spoznava in začenja čutiti v zvezi s sabo v procesu žalovanja po nenadni smrti terapevtke, ki je bila skoraj štiri leta depresivkina najbližja in najzanesljivejša zaupnica in vir opore in potrjevanja in – ne da bi hotela kakor koli prizadeti katero koli članico svoje podporne skupine – njena najboljša prijateljica na svetu. Odkrila je namreč, je po telefonu priznala depresivka, ko si je zdaj, med procesom žalovanja, vzela svojih pomembnih

⁸ Ta izjemno dragocena in razumevajoča telefonska prijateljica, kateri je depresivka po svoji presoji z najmanj ponižanja lahko postavila vprašanje, tako obteženo z odkritostjo in ranljivostjo in čustvenim tveganjem, je bila nekdanja dijakinja ene izmed čisto prvih depresivkinih internatskih šol, neverjetno širokosrčna in ljubezniva ločena mati dveh otrok iz Bloomfielda v Michiganu, ki je pred kratkim prestala drugo kemoterapijo zaradi malignega nevroblastoma, ki je močno zmanjšal število odgovornosti in dejavnosti v njenem polnem, funkcionalnem, živahnem odraslem življenju, posvečenem drugim, in ki je bila tako zdaj ne samo skoraj zmeraj doma, ampak je bila tudi skoraj neomejeno in brez konfliktov dosegljiva in si je tudi lahko vzela čas za telefon, za kar je depresivka v svoj *Dnevnik občutij* vedno skrbno vnesla vsakodnevno zahvalno molitev.

dvajset minut zase⁹ in se umirila in osredotočila in pogledala globoko vase, da ne more ne občutiti ne v sebi prepoznati nobenih resničnih čustev do terapevtke, se pravi do terapevtke kot človeka, človeka, ki je umrl, človeka, ki si je verjetno, kar bi lahko spregledala samo oseba v stanju izjemne otopelosti, sam vzel življenje, torej človeka, je zatrdila depresivka, ki je verjetno sam trpel čustvene bolečine in osamo in obup v primerljivi ali celo hujši – čeprav si je depresivka, kot je priznala v mikrofon ob slušalkah, to možnost lahko predstavljala samo v “glavi” ali na izključno abstraktni intelektualni ravni – obliki kot sama depresivka. Depresivka je povedala, da je najbolj strašljiva posledica tega (namreč dejstva, da tudi ko se skoncentrira in pogleda globoko vase, čuti, da ne more zaznati nobenih resničnih čustev do terapevtke kot avtonomno veljavnega človeškega bitja) očitno to, da sta bila vsa njena neskončna bolečina in obup po terapevtkinem samomoru v resnici v celoti in izključno namenjena *njej sami*, torej *njeni* izgubi, *njeni* zapuščenosti, *njeni* žalosti, *njeni* travmi in bolečini in prvinskemu čustvenemu preživetju. In depresivka je tudi povedala, da prevzema dodatno tveganje še strašljivejšega odkritja, da je ta nadvse grozen niz ugotovitev, namesto da bi zbudil v njej kakšne občutke sočutja, empatije in k drugi osebi usmerjenega žalovanja za terapevtko kot človekom – in tu je depresivka potrpežljivo čakala, da je posebno primerno zaupno prijateljico minil napad bruhanja in je lahko tvegala in ji to povedala –, da so torej te neznansko strašljive ugotovitve očitno, kar je grozno, prinesle in v depresivki ustvarile zgolj še več in še novih občutij o *njej sami*. Na tej točki pripovedi je depresivka naredila premor in slovesno prisegla svoji težko bolni, pogosto bruhaajoči, a še vedno ljubeči in intimni telefonski prijateljici, da v tem, da se (namreč depresivka) sprosti in odpre in se spove, ni nikakršnega toksičnega ali bednega manipulativnega samolupljenja, ampak samo globok in nesluten strah: depresivka se je bala zase, tako rekoč za svoj *jaz* – se pravi za svoj tako imenovani “značaj” ali svojega “duha” ali, recimo, svojo “dušo”, se pravi, za svojo zmožnost osnovne človeške empatije in sočutja in naklonjenosti – je povedala razumevajoči prijateljici z nevroblastomom. Iskreno je spraševala, je rekla depresivka, pošteno, obupano: le kakšen človek lahko ne čuti ničesar – “*ničesar*”, je poudarila – do nikogar razen do sebe? Mogoče *nikoli*? Depresivka je zajokala v telefon in rekla, da tukaj in zdaj brezsravno roti svojo trenutno najnajboljšo prijateljico in zaupnico na svetu, naj ji (namreč prijateljica z maligno tvorbo v sredici

⁹ (se pravi, skrbno si je organizirala jutranji dnevni red, da je imela tistih dvajset minut, ki jih je terapevtka že dolgo priporočala, za umiritev in koncentracijo in zaznavo in beleženje čustev in pogled vase s sočutno, skoraj klinično odmaknjenostjo brez ocenjevanja)

nadledvične žleze) pove brezobzirno jasno sodbo, brez kakršnega koli ovinkarjenja, naj ne reče ničesar pomirjujočega ali razbremenjujočega ali spodbudnega, kar ni po njenem iskrenem prepričanju tudi resnično. Ona ji zaupa, ji je zagotovila. Kajti sklenila je, je rekla, da je njeno življenje, najsi je še tako obremenjeno z bolečino in obupom in neopisljivo osamljenostjo, na tej točki njene poti proti resnični ozdravitvi odvisno od poziva nekaterim zanesljivim in zelo skrbno izbranim članicam njene podporne skupine k presoji – če je treba, je celo pripravljena pozabiti na ves ponos in obrambo in *prosjačiti zanjo*, je pristavila. Zato, je rekla depresivka in glas se ji je zlomil, lepo prosi svojo zdaj edino najzanesljivejšo prijateljico, naj ji zaupa svoje povsem zasebno mnenje o zmožnosti depresivkinega “značaja” ali “duha” za človeško sočutnost. Potrebuje to povratno informacijo, je jokala depresivka, pa čeprav bo deloma negativna ali boleča ali travmatična ali bi jo lahko enkrat za vselej potisnila naravnost čez emocionalni rob – celo, je zatrdila, če bo ta informacija temeljila zgolj na hladno intelektualni, racionalni ravni objektivnega besednega opisa; tudi s tem se bo sprijaznila, je obljubila, zgrbljena in trepetajoča v malone embrionalnem položaju na ergonomskem stolu v svoji kabini v službi – in zato je zdaj rotila svojo na smrt bolno prijateljico, naj nadaljuje, naj se ne zadržuje, naj ji kar pove: s kakšnimi besedami in izrazi bi lahko opisala in ocenila tako solipsistično, vase zaprto, neskončno čustveno praznino in gobo, kakršna se je zdaj zdela sama sebi? Kako naj bi se odločila in opisala – tudi sama sebi, s pogledom vase in zroč si v obraz – vse tisto, kar je tako boleče slišala govoriti o sebi?

Prevedla Maja Kraigher